

vencedor de terra d'escurar --- qu'en la seua *cantoria* xillona de 'terreta, terriolé, terrero, qui vol tèrra? la guerra' anaven corrent tots els carrers de la ciutat» (MGadea, *T. del Xè* II, 139). Altrament el mot i variants tingueren difusió al lluny.

En bàsic i tot, suletí *khantoria*: H. Gavel estudià i publicà la *Bereterretsen Khantoria* «La Chanson de Beretetch», Baiona, 1924 (Mitxelena, *Lit. Vasca*, 169), jo hauria dit que pròpiament s'hauria d'entendre com 'la psalmòdia del capellà, del prevere' (*bereter*). I àdhuc enllà de l'Atlàntic: «pequeñas *canturias* y danzas venezolanas» en *Rev. Nacional de Cultura*, Caracas, n.º 32 (març 1942), p. 150; i Fdo. Ortiz, *Caturo de Cubanismos* (p. 27) explica que «*canturia* no es la *cantúria* ni la *cantúria* castellanas, sino la reunió que celebran los guajiros para cantar pasando la velada o *velorio*».⁴

Prenent com a premissa l'existència de la important forma en *-úria*, admetria jo que es vagi formar un *cantoria* derivat abstracte en *-ia*, en baix llatí eclesiàstic d'Espanya (i més a la part Est), que molts pronunciaren amb l'accentuació del sufix romànic *-ia* i d'altres l'accentuaren amb accentuació classicitzant en *-ia*. Llavors es pronunciaria de primer amb *ó*, com ho fa la baix-empordanesa Víctor Català: «la font --- amb tres aixetes, els raigs de les quals --- feien una *cantòria* mansa» (*Lenin*, 973); aplicant-se ací a una font, em sembla ser el mateix en la coneguda *Font de Cantòria* a Sas del Batlliu, alt Flamicell, 1957.⁵

Generalment, intervenint la metafofia, en sortiria el cat. literari *cantúria* 'càntic'; que potser ja va formar tradició a Montserrat des del S. XVI: «Muntanyes de Montserrat, per la gala de Maria --- / cada dissapte a la tarde / gran *cantúria* n'hi ha / entre escolanets y monjos / y també lo Pare Abat» (MilàF., *Romlo.*, 51.47); el mot és ja tradicional en temps del B. de Maldà: «acabada la oració seguian-se las lluhidas y concorregudas conclusions, principalment de homes sabis de teologia y filosofia, y acabadas, después de una poca de música de cegalls o de cobla, completas ab la *cantúria* y música de la cathedral» (*Excursions*, p. 162). Com a alternativa d'aquesta explicació merament catalana de *cantúria*, es podria suggerir que hi hagi relació amb el ll. vg. *canturire* 'cantar habitualment', usat per Petroni (*Trimalchio*, 64.2) i comentat per Heraeus (*Die Sprache des Petr.*, 80), que ell i Schmeck defineixen «canere, cantare». Però en dubto força.

En tot cas Verdager, figura decisiva, aportava de la seva tradició vigatana o pre-pirinenca, *cantúria*: «los roures aterrant-se, gegants de les bosquíries, / ab què la jove terra vestida ja 's mostrà, / al néixer festejada de llums y de *cantúries* / ---» en la primera versió de l'*Allantida*, de 1867 (I, 30ac): ho alterà del tot en la versió definitiva (1877, I, 1e), però en aquesta l'usà sovint (pp. 74, 142, 42, 128); i després, de nou, en *Canigó*, etc.: «ve amb son fill de caçar per la bosquíria / quan, al sentir-hi mística *cantúria*, / se n'entra a l'ermitatge devot de Sant Martí» (*Can.* I, v. 5);⁷ i així ja quedat com a part sòlida del vocabulari litera-

ri de tots, i és ben probable que això, junt amb *centúria*, on té antecedents llatins, constituís el punt d'arrencada de les formacions modernes en *-úria*, com *boscúria*, *vellúria*, *planúria*, *voladúria*, etc.

De *cantúria* potser: val. *cantorrotxar* («rrujar») (MGadea, *T. del Xè* I, 256), puix que Badenes usa *canturejar*, Morales *canturrutxar*, VI. Català *canturrijar* i Guinot *canturrunyar* 'cantussejar'; i el tort. *canturella*, BDC III, 91: «te trobes encara gitat al llit, quan apunta 'l dia, i eixos moixonets comencen la *canturella*» (Vergés Paulí, *Espurnes* v, 16);⁸ en el qual no sé si ha estat més forta la influència del sufix mossàrab provinent del ll. -ELLA o la de *cantimela* = *cantilena*. Cantoral [cf. DCEC I, 639a-10, que sembla haver passat del cat. al cast.]. *Cantunyar*. *Cantussar* [S. XVI, *Bisbetó?*; mot dubtós que ja sigui això *cantussa* en Aversó, 432.2]; *cantussejar* mall. i vig., *cantussolar* mall. (DAG.); *cantussol* mall.

Cançó [Llull]: «lo cavaller cantava una novella *cançó* en la qual blasitava los trobadors ---», *Blanq.*, NCL II, 47.28, i altres passatges lluhians; «après, com jo dit Romaset hach dit lo dit serventesch, En Comí dix una *cançó* novella que hach feyta lo dit senyor infant En Pere», Muntaner, *Cròn.*, 579; i en molts més medievals i moderns,⁹ «*cançó*: cantio» entre coses d'església, OPou, *TbPu.*, del ll. CANTIO, -TIONIS, 'acció de canere, de cantar': mot comú amb les altres llengües romàniques, oc. ant. *cançon*, fr. *chanson*, it. *canzone*, etc., si bé en cast.-port. té forma mig-sàvia (*canción*, port. ant. id.) i resta allà poc popular durant tota l'Edat Mitjana (en port. fins avui), en concurrència amb els seus victoriosos competidors *cantar* m. i *cantiga* (veg. DCEC I, 627, 639-41). A Menorca, com a sinònim de «raons, disputes» (Ferrer Guinart, *Rond.*, 215); des d'acc. secundàries tals com aquesta ('romanços, excuses fútils', etc.).

En deriva *cançonner* adj., ben descabdellat modernament: «dita torre, que era de la Sra. Teresa Amat --- és del Marquès de Castellbell, y que'n trau bé el posehit ab la vigilància --- de son masover, que és molt bon home fora de ser un xiquet *cançonner*», B. de Maldà, *Excursions*, p. 119; *cançonner* era també la forma que va usar NOLLER pertot, almenys en *La Papallona* (i molts més exs. d'ell en el *DBal.*), si bé el corrector de català hi ha introduït abusivament la forma *gansonner* (I, 43.11, etc., en l'ed. de les O. C. Gili) prenent-se una llibertat tan escandalosa com injustificada, car *cançonner* és la forma registrada per Fabra [ja *Dicc. Ortogràfic*, etc.] i *gansonner* no és gaire més que un barbarisme (un sol ex., i de sentit no ben clar, en el DAG.), resultant de la contaminació per part del castellanisme *ganço* (id., pròpiament el mot castellà per a 'oca');¹⁰ *cançonneria* 'ronsegueria, repetició rutinària': «lo acostumat esmorzar, que seria ja *cançonneria* tornar-lo a repetir», B. de Maldà, *Coll. B. V.*, p. 112; «entremitj de les molt bones llavors que fructificaren en lo camp de la bona poesia s'hi barrejaren algunes plantes dolentes, com foren --- massa importància donada a les singularitats de la metrificació, de vegades l'afectació, y bé podem dir les *cançonneries* del tracte